

Redacția
și
Administrația

Cluj Reg. Maria 14
TELEFON 124

Anunțurile se pri-
mesc după tarif.

Librăria Anca
Cluj, Piața Unirii 32.

CLUJUL

R O M A N E S C

Abonament:

Pe un an Lei 160.—
Pe 1/2 an " 80.—
Pe 1/4 an " 40.—

Pentru Străinătate:
Pe un an Lei 320.—
Pe 1/2 an " 160.—
Pe 1/4 an " 80.—

Pentru America
Pe un an 2 dolari

Manuscrisele
nu se înapoiază.

Director-Proprietar: Alexandru Anca.

ZIAR INDEPENDENT

Un exemplar 3 Lei.

Munca constructivă

Țara întreagă, se zbate într'o acută criză.

Viața economică, în ipostasul post-belic, a fost adânc zdruncinată și consecințele acestui dezechilibru le simțim toți, dar mai cu seamă marea mulțime a muncitorilor, cari își agonisesc traiul din munca brațului sau a creierului. Aceștia — din cauza stărilor actuale — sunt nevoiți, să lupte din greu cu neajunsurile de tot felul, cari au transformat radical psihologia oamenilor. După războiu s'a împregnat în sufletele tuturor o nuanță mai evidentă de neîncredere în oameni. Și urmarea acestui scepticism este întornarea unei psychoze speciale: lupta între concepția robustă despre viață în genere ce dănuia înainte de războiu și între concepția deprimantă post-belică.

Dar acest faliment economic nu subsistă singur. Alături de el s'a produs și un evident faliment al moralității. Căci sub acest aspect trăim un ipostas pecăt de trist, tot pe atât de îngrijorător. Noțiunea „moralitate“ a înregistrat o reală deviere. Conceptul despre moralitate în genere s'a disolvat în concepția despre viață post-belică. Asistăm la un acut războiu al tuturor contra tuturor. *Homo homini lupus* enunțat de Hobbes este o vie realitate, ce își găsește justificarea în psychoza adusă de războiul mondial.

În fața acestei situațiuni precare, se impune o reacțiune energetică și perseverentă. Toți avem datoria să muncim la repunerea în practica vieții, a concepției despre viață ce dănuia înainte de războiu.

În domeniul manifestărilor economice, trebuie, să aducem un plus de muncă, care să contrabalanseze starea precară în care se află aceste manifestări. Trebuie să muncim. **Să realizăm munca constructivă.** Munca care edifică și creiază. Munca care va repune vechile valori în locul de cinste. Munca sfântă și plină de aducătoare urmări de bine. Munca ce inobilează.

Munca constructivă trebuie să se extindă și asupra conceptului „moralitate“. Să muncim pentru readucerea la normal a acestui concept. Să împregnăm în sufletele noastre o mai robustă concepție despre moralitate. Să trezim la viață gândurile bune și cinstite.

În domeniul scrisului trebuie să reluăm firul rupt cu tradiția. Modernismul, cu toate formele sale de manifestare, nu a dat roadele cuvenite. Literatura modernistă este streină și de simțirea și de înțelegerea realităților românești. Deaceia ne trebuie în literatură un *poporism evolu-*

ționist. Un poporism care să ridice treptele artei eterne.

Și acest *poporism evoluționist*, să scurteze toate tainiciile noastre psihologice. Să proiecteze analiza sa în sufletul nostru poporan, așa cum a evoluat dela războiu încoace. Căci, noile condițiuni economice create

prin împroprietărirea țăranilor, au transformat în parte și sufletul țărănesc.

Ori literatura actuală, trebuie, să fie interpretul real al sufletului țărănesc din ipostasul actual — fapt care nu exclude cu nimic intelectualizarea manifestărilor beletristice.

Criza de locuințe

— Fapte, stări și soluții. —

Trăim o stare de lucruri tristă, sub raportul locuințelor. Căci orașele după războiu, au fost invadate de o mare mulțime de oameni, cu diferite ocupațiuni, cari cu greu își pot găsi un adăpost.

În Ceho-Slovia, vecina noastră, s'a găsit soluția. La intervenția statului s'au clădit locuințe confortabile pentru funcționari și astfel am văzut orașe noi, ieșite că din pământ. În Ceho-Slovia, țară nouă, s'a găsit soluția rezolvării crizei de locuințe: **A intervenit statul și a edificat case pe seama particularilor.**

La noi, de curând au fost împroprietăriți funcționarii de stat. Putea-vor ei, însă, să-și construiască case pe terenurile ce li s'au încredințat? Din

salariul care nu le satisface nici necesitățile vieții, putea-vor ei, să edifice case?

Răspuns: nu!...

Și atunci: care-i soluția? Să apellăm la intervenția statului? Noi știm însă, din experiență, că statul e greoiu, când se pune chestiunea ajutorării funcționarilor. Nu rămâne altă soluție decât ajutorarea pe cale particulară.

La Cluj, spre exemplu, se pot federaliza băncile ca să constitue un fond, cu care să ajute construirea pe terenurile, pe care au fost împroprietăriți funcționarii. Și astfel se face o operă pozitivă, reală și umană, care tinde la ridicarea funcționarului umil, în rangul de adevărat proprietar.

A murit maestrul Dima

În fața morții, aceluia care a fost Gh. Dima, tot neamul românesc trebuie, să-și plece fruntea cu cucernicia ce o impune acest moment.

S'a stins după o viață îmbelșugată.

În marea personalitate a maestrului răposat s'au îmbinat în mod armonios și fericit, două laturi ale sufletului uman prin care cineva este sortit să trăiască în mintea posterității: **idealismul creator și realismul înfăptuirilor pozitive.**

Gh. Dima a fost un *idealist*. A fost plămădit din nuanța acelora ce văd viața pământescă prin prisma unei concepții optimiste.

Și a luptat. Luptă dâră, luptă aprigă, luptă vecinic tânără i-a fost viața întreagă.

Blând la vorbă, înțelept la sfat și un abil conducător al instituției de cultură națională ce a avut sub oblăduirea sa în Cluj, maestrul Gh. Dima a fost: un om.

Prin înțeleapta și ampla lui intuiție muzicală a știut, să desprindă din sufletul nostru național, din psihologia noastră poporană, întreaga latură a frumosului muzical, ce trăește acolo, unde dorm ascunse ca într'un tezaur năzuințele noastre anonime spre esteticul cântului. Cântecul și doinele scrise de maestrul Dima, constituie pentru posteritate un document prețios, al felului în care noțiunea estetică a cântecului, rezidă în sufletul nostru țărănesc.

Dar, răposatul în fața căruia ne plecăm genunchii astăzi, a fost și un român ardelean care a știut să suferi

pentru cauza noastră națională. A îndurat cu resemnare și cu nădejde în suflet, temnița dela Sopron și Oradea Mare, având vecinic credința că neamului românesc îi sunt hărăzite de faptele istoriei alte destine mai fericite.

Maestrul Dima a luptat, a muncit, a învins. El a fost dintre acei căroro greutățile vieții, le aduce *victoria morală*.

De aceea în fața lutului neînsuflețit al maestrului Dima ne plecăm cuvioși genunchii. Și ne ducem cu gândul spre tainele din care este țesută această viață pământescă, a cărei semnificație finală e: *moartea*.

Ziarul „Clujul Românesc“ transmite condoleanțe familiei maestrului răposat și își exprimă regretul nețărmurit pentru pierderea aceluia, care a fost marele om în fața catafalcului căruia, ne prosternăm îndurerată.

„Fie-i țărâna ușoară!“

Red.

— **Ministrul Lepădatu la Cluj.** După cum suntem informați, dl ministru Lepădatu a sosit la Cluj, pentru a reprezenta oficios guvernul la înmormântarea marelui nostru compozitor și fost director al Conservatorului din Cluj Gheorghe Dima, care va avea loc Duminecă în 7 Iunie la ora 2.

— Dni Iorga, Maniu și Mihailche vor fi primiți de către Suveran pentru a expune situația politică creată de actualul guvern.

Activitatea autorității industriale de I. Instanță a orașului Cluj

Zilele trecute, secțiunea I. industrială a orașului Cluj, de sub conducerea dlui Varga Victor, a fost inspectată de către dl Insp. General, delegat al Ministerului de industrie și comerț, dl Popescu-Zărnești. Inspecția pe cât de minuțioasă pe atât de mulțumitoare a fost.

Dl insp. general s'a declarat complet mulțumit de starea în care funcționează autoritatea industrială a Clujului.

Astfel a găsit statistici ale patronilor judicios făcute și a apreciat de bun acest sistem, pe care-l va recomanda și în vechiul regat, ca unul ce este o icoană fidelă a fluctuațiilor, ce marchează comerțul și industria la Cluj, mai ales acum când pe tapet s'a pus chestiunea alcătuirii unei legi unitare a industriei.

Ministerul industriei a acordat chiar un ajutor de 500.000 lei, pentru căminul ucenicilor din Cluj, care trebuie naționalizat și mai mult, cu toate progresele reale ce le-a marcat în ultimul timp în câmpul naționalizării.

Scumpetea la cafenele din Cluj

La valul de scumpete ce ne bântue, proprietarii de cafenele găsesc de bine, să contribuie din plin. Căci, ridică prețurile, celor ce se consumă în cafea, pe zi ce trece.

Astfel, o cafea cu lapte la cafe-neaua New-York din localitate, costă 18 lei pecând la cofetăria Layda, nu costă decât 13 lei; iar un capuținer scumpit odată la 9 lei, se vinde astăzi cu 11, 25 lei. Și trebuie notat că restul până la 12 lei, rămâne în portofelul șef-chelnerului, care niciodată n'are să-ți dea restul.

În fața acestei specule extraordinare, autoritățile au datoria, să intervină pentru a o stăvili. Căci, din exemplele amintite, se vede foarte bine cum consumatorii, sunt lăsați la bunul plac al proprietarilor, sau anteprenorilor de cafenele.

Concurs de automobile

Joia trecută, au sosit în localitate automobilisti, cari fac cunoscutul circuit de 2400 km. prin țară. Automobilele au pornit din București, au trecut pela Chișinău, iar de acolo au venit în Ardeal și din punctul Sovata s'au îndreptat la Cluj.

În ziua când au sosit la Cluj, oaspeții automobiliști, printre care se afla și Principele Carol, au fost primiți cu toată căldura de către publicul clujean. Nenumărate avioane au salutat din văzduh pe distinșii oaspeți. Iar în după amiaza aceleiași zile, a avut loc întrecerea de coastă, lângă Cluj, pe dealul Feleacului.

Premiul I.-iu l-a luat mașina Nr. 13 (Steyer) a dlui Mendel în 4-4 minute

pe 5 km. ceea ce revine la 70 km. pe oră care a primit „Cupa Ardealului“; al doilea a fost clasificat d. Manu cu mașina Nr. 9 (Buick) care a parcurs cei 5 km. în 4:49½ minute; iar al treia a fost clasificată mașina Nr. 22 a d-nei Marinca (Cadillac) care a parcurs distanța în 5:01 minute. A. S. Regală a fost clasat al IV-lea în 5:30 minute.

Cărți noi.

Ideea națională, ideea de umanitate

Considerațiuni la lucrarea dlui Marin Dragnea: „Grigore Alexandrescu exponat al ideii naționale“.

În tipografia „Unirea“ din Cluj, a apărut o carte cu aspect simpatic. E o carte scrisă într-un stil sobru, de dl Marin Dragnea, autorul apreciat al broșurei „Pentru Macedonia“. Cartea de curând apărută, ni-l înfățișează pe poetul meliorist, cu plumbul scepticismului în aripa entuziasmului, ca „exponent al ideii naționale“. Și astăzi când se vorbește pretutindeni de ideea națională; astăzi când această „idee“ se confundă cu misticismul național, atât de necesar înainte de rotunjirea hotarelor; astăzi când datorită oricărui cuget onest este de a sublinia, ce trebuie, să intervină în funcțiunea naționalismului ca să rămână pe mai departe o idee fecundă, prin cea mai desăvârșită venerație a ideii de „om“, a ideii despre „umanitate“; astăzi este bine-venită lucrarea dlui Marin Dragnea, care prin cuprinsul ei ne împinge a judeca asupra unei probleme fundamentale, așa cum s'a oglindit în scrisul unui mare cărturar din trecutul nostru.

Grigore Alexandrescu este un strălucit procuror al naționalismului luminat. Este reprezentantul clasic al ideii naționale, altoită pe ideea de umanitate. Sau cum se exprimă dl Marin Dragnea: „Alexandrescu, însă, îmbină conceptul naționalism cu nota umanitară“. Și mai departe „este umanitarismul ce țânțește dintr-o cugetară filosofică, altoit perfect pe ideea de patrie națională“. Alexandrescu a stabilit sinteza mântuitoare între conceptul „naționalism“ și „umanitarism“.

Cartea dlui Marin Dragnea este o carte actuală. Ea se va citi.

Sever Stoica.

Comitetul executiv pentru statuia „Avram Iancu“ Cluj, Primăria Orașului

Publicație de concurs

Concursul privitor la monumentul lui Avram Iancu ținut la 15 Mai 1924 s'a închis fără rezultat. Lucrările și machele prezentate în gips nu au putut fi acceptate de către comitet, dat fiindcă aceste lucrări nu au exprimat ideea pe care Avram Iancu o reprezenta în acea epocă, în mijlocul unor evenimente viforoase de mari nădejdi.

În consecință, comitetul a hotărât să țină un nou concurs pentru ziua de 15 Ian. 1926. Condițiunile acestui nou concurs sunt următoarele:

a) Se va face proiectul unei statui equestre care va reprezenta în mod caracteristic pe Avram Iancu în anii 1848—49, precum îl descrie tradiția populară și precum se găsește în diferite tablouri. Dimensiunile statuei să fie proporționale cu statuia privită din oricare parte să apară cu ceva mai mare decât mărimea naturală. Evetualele figuri secundare și schișuri va trebui să caracterizeze spiritul timpului și epoca deșteptării naționale din 1848—49. Machetele vor fi lucrate pe scara 1:10.

b) Locul pe care va fi ridicată statuia este Piața Cuza Vodă din fața Teatrului Național, înaintea catedralei gr.-ort. române, care să edifice acum.

Planul locului stă la Primăria orașului la dispoziția celor interesați.

c) Costul monumentului să fixeze la suma de 2.000.000 (două milioane Lei), în care sumă nu este socotit bronzul și piatra pe care comitetul executiv le pune gratuit la dispoziția executorului statuei.

Preliminarul cheitacilor împreunate cu executarea acestui monument să vor anexa la machetă și ofertă.

Condițiuni:

1. La concurs să vor admite lucrări de ale sculptorii din România. Machetele să vor prezenta însoțite de motto cu plic închis.

2. S'a stabilit un singur premiu în suma de 50.000 Lei, care să va acorda acelaia dintre concurenți a cărui machetă va fi acceptată de juriu, ca cea vrednică de premiat.

La caz că cel premiat va primi și executarea lucrării statuei, premiul acesta nu i se va mai acorda.

3. Terminul pentru predarea proiectului (mchetă) și a ofertei se stabilește pentru data de 15 Ian. 1926, după care termen nu se va mai primi nici un motiv, vre-o machetă sau ofertă. Proiectele (mchetele) înaintate primăriei Cluj se vor expune în sala festivă a primăriei, spre vedere publică, înainte de ce jurul numit de comitet s'ar fi pronunțat asupra proiectelor.

4. Jurul va fi compus din 7 membrii cari aleg președinte și secretar dintre dânși. În acest comitet va delega Universitatea din Cluj, „Ministerul cultelor și Artelei“, Asociațiunea „Astra“, Consiliul orașului Cluj, câte un membru, iar comitetul executiv pentru ridicarea monumentului lui Avram Iancu, va delega doi membrii. Comitetul executiv își mai rezervă dreptul de a invita ca membru în jurul examinator și un artist sculptor din țară.

Executarea oricărui proiect premiat se va încredința în urma deciziei comitetului executiv, luată după hotărârea jurului.

6. Autorul machetei admis pentru a servi ca model monumentului este obligat a lua asupra sa executarea întregii lucrări pentru suma și condițiunile stabilite la punctul c).

7. Oferta primită trece în proprietatea orașului Cluj.

8. Comitetul executiv își rezervă dreptul ca să poată cumpăra orice dintre suma oferită nepremiate cu suma ce se va stabili conform evaluării comitetului.

9. În ofertă va arăta fiecare concurent că aproximative de ce cantitate de bronz și piatră este nevoie la executarea monumentului. De asemenea va arăta dimensiunile principale ale monumentului ca: a) soclul, b) stațiuni și c) întregă înălțimea monumentului și a figurilor secundare.

Concurenții vor depune lucrările pentru concurs până la termenul suspicicat la secretariatul comitetului executiv (Cluj, Primăria orașului).

Din ședința comitetului executiv pentru statuia lui Avram Iancu din Cluj, ținută la 26 Maiu 1925.

Președinte: N. Petala, Secretar general: Dr. N. Cărpinișan, General de divizie. Primprelor oraș. Cluj.

Direcțiunea Uzinelor Electrice a orașului Cluj.

Aduce la cunoștința On. public consumator că în zilele de 7 și 8 Iunie a. c. din cauza reparațiilor extraurgente dela Uzina Someșul-Rece la conductele forțate și baraj, dela orele 4 dimineața până la orele 6½ seara nu se va servi curent.

La caz dacă reparațiile vor putea fi terminate mai curând decât timpul indicat, curentul se va distribui fără întârziere după terminare.

Directorul Uzinelor Inginer Roată m. p.

— Al XVII-lea congres mondial esperantist va avea loc la Geneva (Elveția) în prima săptămână a lunii August a. c.

— Mare întrecere de coruri bănațene va avea loc în luna Iulie la Lugoj.

Informațiuni

— Dl Pomerque, președintele republicii franceze, a trimis o telegramă de urare poporului român, adresată Maj. Sale Regală, cu ocazia sărbătorii de 10 Maiu.

— Patriarhul României, dr. Miron Cristea, va pleca în 29 Iunie la Londra, unde a fost invitat, însoțit de un episcop și mai mulți clerici români.

— Un episcop al armatei va fi numit dintre cei trei candidați la alegerea M. S. Regelui.

— Dl col. dr. Dimitriu a ținut în sala cercului civilo-militar din Timișoara, în ziua de 31 Maiu o interesantă conferință cu titlul: „Impresii dela congresul internațional de medicină din Paris“.

— În parlamentul ungar s'a depus un proiect de lege pentru reînființarea Palatinatului, în care funcțiune este vorba, să fie denumit regele Horthy.

— Părintele dr. Andrei Masesor consistorial, a fost ridicat propunerea P. S. S. episcopului Clujului, la rangul de arhimandrit.

— Mareșalul French, fostul comandant al armatei engleze pe timpul războiului, a înecat din via în vârstă de 73 ani.

— Proiectul de lege pentru gîitul cultelor a fost terminat preună cu expunerea de motive.

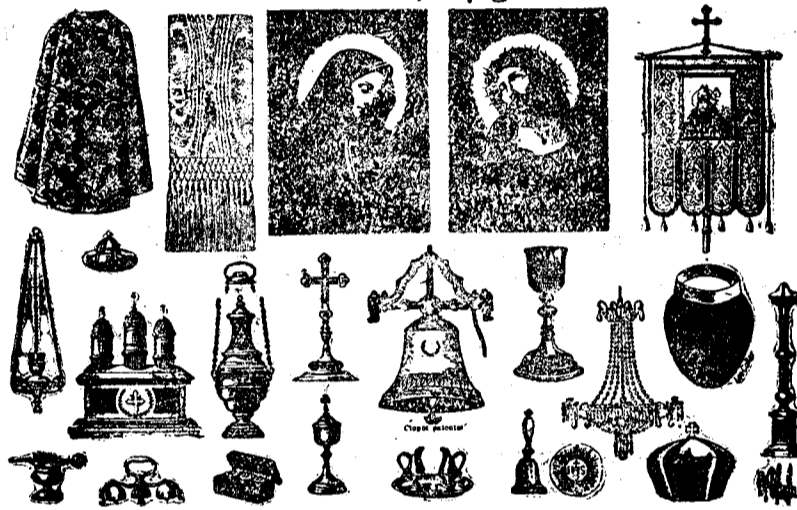
— Un monument al eroilor fost ridicat în comuna Banloc Timiș-Torontal, care în ziua de 10 Maiu a fost sfințit cu o deosebită solemnitate.

— Studentul C. Zelea Codreanu a fost achitat de către Curtea de rați din T-Severin pentru asasinarea prefectului Manciu dela Iași.

— Congresul profesorilor universitari a avut loc la Cluj în Universității săptămîna aceasta. discutat chestiuni ce ating învățatul și interesele profesionale.

Cea mai mare firmă românească din Ardeal Alexandru Anca, Cluj

Fabrică de clopote. Mare depozit de Ornate, icoane și cărți bisericesti. Fondat 1908. Mare Librărie și Tipografie. Fondat 1908.

Noul O nouă Carte de Rugăciuni. Nou

Cu onoare Vă anunțăm, că am pus sub tipar în ediția mea, și va apărea curând cea mai nouă și împrejurărilor actuale cea mai potrivită carte de rugăciuni, învățături creștinești și cântări, intitulată:

„CĂRAREA FERICIRII“

intocmită din cărțile rituale a Bisericii din orient și alte cărți de pietate George Mânzat preot în Dej, cu aprobarea Preasfințitului Domn Dr. I. Hossu episcop și a Ven. Ordinariat de Gherla sub Nr. 581—1925.

— Aceasta carte de un conținut bogat e întocmită astfel, încât să poată servi spre îndestulirea lipselor sufletești a credincioșilor de toată categoria.

E cea mai potrivită carte pentru elevii din școlile medii, normale, mare, școlile de adulți și de meserii, pentru cantori, militari, poporul de la sate și orașe de ambele confesiuni.

Intellectualii noștri iubitori de biserică, vor afla în urmă într'ansa, că cea mai acomodată pentru trebuințele lor sufletești, iar damele pe lângă aceea ce nobilitează și înfrumusețează sufletul unei femei, — vor putea avea și cartea cea mai elegant executată dintre cărțile de rugăciuni românești a rute până acum.

Conține capitolele următoare:

- Despre rugăciuni. (Învățături). Rugăciuni de dimineață. Rugăciuni la Mănecat. Despre S. Liturghie. (Învățături). Rugăciuni la S. Liturghie. Urmearea s. Liturghii. Rugăciuni la Însărat (vecerne). Rugăciuni de seară. Despre Taina Pocăinții. (Învățături). Rugăciuni înainte și după Mărturisire. Cei șapte ps. penitențiali. Despre s. Taina a Cuminecării. Învățături despre s. Taina a Cuminecării. Meditație despre s. Cuminecătura.
- Rugăciuni înainte și după s. Cuminecătura. Rugăciuni ocazionale. Cinstitul Paraclis a Pr. V. Maria. Canon de mângăiere către Domnul Noștru Isus Hristos. Troparele și condacele Învierii. Troparele și condacele sărbătorilor. Pricesne. Troparele morților. Colizi și cântece de stea. Viersuri la morți. (Viersul lui Lazarus și lacrimi și fiori. Cântare de smerenie către Domnul Noștru Isus Hristos.

Se pregătesc în următoarele ediții (legături):

- Legată în hârtie fină broșată bucata Lei 50
- Legată în hârtie tare carton bucata „ 65
- Legată în pânză fină cu cruce aurită bucata „ 120
- Legată în Piele Lux și tipărită pe hârtie velină buc. „ 240

În interesul propriu rog să faceți comanda de pe acum deoarece se pregătesc în număr limitat.

La comenzi până la 10 exempl. primiți 5% rabat reducere.

Cu stimă Alexandru Anca librar — Cluj.

Preț Curent pentru Ornamente bisericesti:

Odăjdii (Vesmintele preoțești) constă-tătoare din: 1 Felon, 1 Epitrafir, 2 Aere, 2 Mănecețe, 1 Brâu, 1 Acoperitor de sf. potir, în diferite motive și colori din damast de mătase în calitate deosebite cu prețul de 8000—25000 Lei. Prapori: în diferite culori 90 cm. lat 120 cm. lung cu două chipuri sfinte pe două părți văpsite pânză [chipul după dorință] are 3—4 t-uri cu posomant auriu sau argintiu pe unu prapor dela 3000—6000 Lei fără r-Mustre de stoffe pentru odăjdii sau prap-se trimit numai contra 200 Lei anticipat-La restituirea mustrelor să predau ba